

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
Факультет природничих наук
Кафедра садово-паркового господарства та екології

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	101 Екологія
Освітня програма	Екологія
Форма навчання	Денна/заочна
Розробники	Губська Ольга Петрівна - старший викладач кафедри садово-паркового господарства та екології; Портфоліо: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/gubska_o.pdf
Контактна інформація	Губська Ольга Петрівна - e-mail: olga_108@ukr.net
Курс	четвертий
Семестр	сьомий
Тип освітнього компоненту	Обов'язковий циклу фахової підготовки
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS / 90 годин.
Форма контролю	Екзамен (7 семестр)
Мова викладання	Українська
Анотація освітнього компоненту, ключові слова	<p>Даний освітній компонент знайомить здобувачів освіти із сучасними світовими стратегіями екологічної освіти, розкриває зміст педагогічного процесу формування екологічної свідомості особистості та характеризує організаційно-методичні основи екологічної освіти. Особлива увага при вивченні цього освітнього компонента приділяється розкриттю сутності сучасних стратегій екологічного просвітництва населення, що сприятиме формуванню у здобувачів освіти певних практичних навичок та вмінь просвітницької роботи у сфері екологічної проблематики.</p> <p>Практичні знання та уміння, отриманні при вивченні цього курсу, дозволять поглибити фахову підготовку студентів-екологів.</p> <p>Ключові слова: екологічна освіта, просвітництво, екологічна психологія, екологічна культура, екологічна свідомість, екологічне виховання, комунікаційні стратегії.</p>
Мета освітнього компоненту	ознайомити зі специфікою розвитку та перспективами екологічної освіти, розкрити її сучасний зміст та охарактеризувати новітні форми і методи екологічної освіти широких верств населення; сформувати сучасний комплексний підхід до еколого-просвітницької діяльності майбутніх фахівців-екологів.

Результати навчання

Очікуваними результатами навчання мають стати:

опановані знання:

- основні категорії та поняття сучасної екологічної психології та педагогіки;
- принципи та методи екологічної психопедагогіки;
- основні форми екологічної освіти;
- головні форми і методи екологічного просвітництва;
- основні тенденції розвитку комунікаційних стратегій з метою обрання найбільш доцільних для реалізації цілей екологічної просвітницької діяльності.

сформовані вміння:

- обирати найбільш ефективні форми екологічної освіти та застосовувати їх відповідно до вікових особливостей учнів та завдань просвітницької діяльності;
- структурувати навчальний матеріал і адаптувати його з урахуванням регіональної специфіки;
- орієнтуватися в нормативній базі сучасної освіти, представляти навчальний матеріал в усній, письмовій та графічній формі для різних контингентів здобувачів;
- обґрунтовано вибирати і вмотивовано застосовувати методи, прийоми і засоби екологічної освіти і пропаганди екологічних знань;
- орієнтуватись в сучасних напрямках еколого-просвітницької діяльності і обирати найбільш ефективну комунікаційну стратегію для організації роботи з населенням;
- самостійно здобувати знання у галузі екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування; орієнтуватися в постійному потоці наукової інформації.

сформоване ставлення до усвідомлення соціальної значущості екологічної освіти та виховання для формування новітнього типу екологічної особистості – особистості з екоцентричним типом світогляду – як неодмінної умови гармонізації відносин суспільства з природою.

Вивчення освітнього компонента забезпечує формування ряду загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

	<p>ФК 11. Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.</p> <p>Успішне засвоєння змісту освітнього компонента дає можливість отримати такі програмні результати навчання:</p> <p>ПР 13. Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології.</p> <p>ПР 14. Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.</p> <p>ПР 15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.</p> <p>ПР 16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.</p> <p>ПР 19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.</p>
Передумови вивчення дисципліни	Вивчення освітнього компонента ґрунтується на компетентностях, сформованих в процесі вивчення фахових дисциплін першого-третього курсу.
Форми, методи викладання та навчання	<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання освітнього компоненту</p> <p>Методи: теоретико-інформаційні (лекція оглядова/тематична; пояснення, проблемні бесіди; семінари-дискусії), практико-операційні (навчально-ігрові технології, творчі роботи, розробка методичних матеріалів); пошуково-творчі методи навчання (кейс-технологія).</p> <p>Освітній процес вивчення ОК реалізується в таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, контрольні заходи, самостійна робота</p> <p>Основними видами навчальних занять з вивчення ОК є: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття та консультації.</p> <p>Передбачається використання наступних видів навчальних занять:</p> <p>Лекція (оглядова/тематична; проблемна лекція, лекція-візуалізація);</p> <p>Практичні заняття (презентація/розв'язання педагогічних завдань/ розробка методичних матеріалів/самостійна робота з джерелами інформації /розробка і презентація самостійних проектів/ проведення дискусії);</p> <p>Виконання індивідуальних творчих професійно-орієнтованих завдань для самостійної роботи.</p> <p>За умов карантинних обмежень запроваджується дистанційна (відео конференції на платформі Microsoft Teams, використання матеріалів «Освітнього порталу») або змішана форми навчання.</p>
Обладнання	Мультимедійне обладнання; Комп'ютер або ноутбук; програмне забезпечення Windows 10, Office 365 Доступ до мережі Інтернет
Діяльність здобувача	<p>Діяльність здобувача освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ слухання лекцій; ▪ виступ з повідомленням на лекції, практичному занятті, участь у дискусії; ▪ підготовка презентацій та повідомлень за певною тематикою;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ підготовка завдань до практичних занять; ▪ самостійне конспектування першоджерел та їх аналіз; ▪ розв'язання педагогічних проблемних завдань; ▪ розробка методичних матеріалів; ▪ розробка та апробація комунікаційних стратегій для проведення певної форми просвітницької діяльності; ▪ виконання завдань самостійної роботи; ▪ виконання тестових завдань; ▪ написання творчих робіт з розкриття проблемних питань екологічної освіти (за бажанням студента).
Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності	<p>Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватись академічної доброчесності: етичних принципів та визначених Положенням «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»» правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання, та провадження наукової діяльності</p> <p>http://luguniv.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/06/poloj_akadem_dobro_3.pdf.</p> <p>Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної діяльності.</p>
Feedback курсу	<p>Зворотній зв'язок здійснюється на основі чату, системи повідомлень на сторінці ОК на освітньому порталі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка та опитування здобувачів гарантом освітньої програми</p> <p>https://docs.google.com/forms/d/17XeHhln736K_slmxF9bTYKoACwpZFw1gLVFTysiLM/edit?ts=62037774</p>

Зміст освітнього компоненту

Модуль I.

Тема 1. Історичні аспекти розвитку системи екологічної освіти.

Тема 2. Концепція екологічної освіти України.

Тема 3. Принципи і методи сучасної екологічної психопедагогіки.

Тема 4. Особливості суб'єктивного ставлення до природи у різних вікових груп.

Тема 5. Основні форми і методи екологічної освіти.

Модуль II.

Тема 1. Екологічне просвітництво як важливий компонент неформальної екологічної освіти.

Тема 2. Основні форми і методи екологічної просвітницької діяльності.

Тема 3 Застосування інтерактивних форм просвіти як вияв екологічної компетентності освітян.

Тема 4. Сучасні тенденції неформальної освіти дорослих у Європі.

Розподіл навчального часу

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Перший модуль.											
1.1.	Історичні аспекти розвитку системи екологічної освіти	10	2	2		6	8				8
1.2.	Концепція екологічної освіти України.	10	2	2		6	10	2			8
1.3.	Принципи і методи сучасної екологічної психопедагогіки	8	2	2		4	8				8
1.4.	Особливості суб'єктивного ставлення до природи у різних вікових груп.	10	2	2		6	12	2	2		8
1.5.	Основні форми і методи екологічної освіти.	14	2	4		8	14	2	2		10
Другий модуль											
2.1.	Екологічне просвітництво як важливий компонент неформальної екологічної освіти.	8	2	2		4	10	2			8
2.2.	Основні форми і методи екологічної просвітницької діяльності.	14	2	4		8	12		2		10
2.3.	Застосування інтерактивних форм просвіти як вияв екологічної компетентності освітян.	8	2			6	8				8
2.4.	Сучасні тенденції неформальної освіти дорослих у Європі.	8	2			6	8				8
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН		90	18	18		54	90	8	6		76

Тематика лекційних занять

№ з/п	Тема	Кількість аудиторних годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Історичні аспекти розвитку системи екологічної освіти.	2	
2	Концепція екологічної освіти України.	2	2
3	Принципи і методи сучасної екологічної психопедагогіки	2	
4	Особливості суб'єктивного ставлення до природи у різних вікових груп.	2	2

5	Основні форми і методи екологічної освіти.	2	2
6	Екологічне просвітництво як важливий компонент неформальної екологічної освіти.	2	2
7	Основні форми і методи екологічної просвітницької діяльності.	2	
8	Застосування інтерактивних форм просвіти як вияв екологічної компетентності освітян.	2	
9	Сучасні тенденції неформальної освіти дорослих у Європі.	2	

Тематика практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість аудиторних годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Історичні аспекти становлення та розвитку екологічної освіти в Україні.	2	
2	Принципи та методи екологічної психопедагогіки.	2	
3	Особливості суб'єктивного ставлення до природи у дітей різних вікових груп.	2	2
4	Зміст педагогічного процесу формування екологічної свідомості особистості.	2	
5	Основні форми і методи екологічної освіти.	4	2
6	Екологічне просвітництво як важливий компонент неформальної екологічної освіти.	2	
7	Основні форми і методи екологічної просвітницької діяльності.	4	2

Питання для самостійного опрацювання

1. Стратегії екологічної освіти в світі.
2. Традиції вітчизняної екологічної освіти.
3. Екологічна освіта за умов екологічної кризи.
4. Екологізація пізнавального процесу.
5. Екологічна освіта як базова складова Європейської стратегії освіти сталого розвитку та механізм реалізації державної екологічної політики.
6. Реалізація компетентнісного підходу в системі неперервної екологічної освіти.
7. Компетентнісний підхід в екологічній освіті: оптимізація вітчизняної моделі Національної системи підготовки педагогів-нової формації.
8. Соціально-екологічні проєкти як освітній і дослідницький ресурс.
9. Теоретико-методичні аспекти реалізації регіональної екологічної освіти.
10. Формування еколого-орієнтованих цінностей в системі безперервної екологічної освіти в контексті викликів сьогодення.
11. Створення цілісного еколого-розвивального освітнього простору.
12. Освітній простір регіонального еколого-натуралістичного центру, як середовище особистісного розвитку.
13. Формування екологічної компетентності особистості шляхом реалізації регіональних проєктів.
14. Інтерактивні форми екологічної освіти.
15. Сучасні комунікаційні стратегії в екологопросвітницькій діяльності.
16. Сучасний погляд на проблеми та перспективи екологічної освіти в Україні.

Форми контролю:

Проведення поточного контролю здійснюватиметься із використанням різних типів завдань, таких як:

- тести для контролю та самоконтролю навчальних досягнень здобувачів освіти, опитування;
- різнорівневі індивідуальні та групові завдання (презентація, розв'язання проблемних завдань, розробка методичних матеріалів, проведення дискусії тощо) з наданням зворотного зв'язку про результати перевірки навчальних досягнень здобувачів освіти за матеріалом, що вивчається;
- завдання, що потребують розгорнутої, творчої відповіді;
- виконання індивідуальних творчих професійно-орієнтованих завдань для самостійної роботи.

Форма модульного контролю: 2 письмові контрольні роботи у вигляді тестування відкритої та закритої форми.

Оцінювання роботи при вивченні освітнього компоненту

Оцінювання за видами робіт (у %):

Письмові модульні контрольні роботи – 40 %;

результати роботи на практичних заняттях – 45 %;

завдання для самостійної роботи – 15 % (питання до самостійної роботи частково включено до модульних контрольних робіт).

Відповіді на практичних заняттях (участь у дискусіях) робота над завданнями у групах оцінюється за такими критеріями:

Ваговий бал – 5 балів за роботу на 1 практичному занятті.

Максимальна кількість балів за роботу на практичних заняттях дорівнює:

$$9 \text{ практ.} \times 5 \text{ бал.} = 45 \text{ бал.}$$

– *«відмінно»*, одержують студенти, які всебічно, систематично і глибоко володіють навчально-програмовим матеріалом, вміють самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїли основну і ознайомлені з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; творче виконання завдань – 5 балів;

– *«добре»*, заслуговують студенти, які знають основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, виконують завдання добре, але із певною кількістю помилок, ознайомлені з основною літературою, яка рекомендована програмою; помилки, що допущені при виконанні завдань можуть бути виправлені з допомогою викладача – 4 бали;

– *«задовільно»*, заслуговують студенти, які знають основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії – 3-2 бали;

– *«незадовільно»* виставляється студентам, які не оволоділи навчально-програмовим матеріалом, допускають грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою або взагалі не дають відповіді – 1-0 балів.

Оцінювання самостійної роботи здобувача освіти з тем і питань, які не розглядалися під час аудиторних занять і не увійшли до модульних робіт:

Самостійна робота - 15 балів (15 % за весь курс).

2 модульні контрольні роботи (підсумкове тестування відкритої і закритої форми) оцінюються по 20 балів.

Підсумковим балом є арифметична сума балів, отриманих здобувачем вищої освіти за всі види робіт з освітнього компонента. Максимальна кількість балів становить 100 балів.

Форма семестрового контролю – залік

Додаткові бали можуть бути нараховані за доповіді/публікації спрямування за освітнім компонентом на конференціях (5-10 балів залежно від рівня конференції; участь у II турі всеукраїнських олімпіад та конкурсах наукових робіт за спрямуванням освітнього компоненту (20 балів – участь, 30 балів – призове місце).

Перезарахуванню підлягають наявні результати навчання, які були здобуті у формальній освіті та відповідають за змістом й опанованими компетентностями і набутими програмними результатами навчання даному освітньому компоненту. Порядок перезарахування регламентує Процедура визнання результатів навчання здобутих у формальній освіті http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_1_prot_s_zabezp_yakist_ospvita.pdf

Перезарахуванню підлягають результати навчання отримані у неформальній освіті, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому модулю, темі (темам) та ін., які передбачені робочою програмою (силабусом) даного освітнього компоненту. Порядок перезарахування регламентує Процедура визнання результатів навчання здобутих у неформальній та інформальній освіті http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_1_prot_s_zabezp_yakist_ospvita.pdf

Критерії оцінювання:

Максимальна кількість балів, що здобувач вищої освіти може отримати за опанування освітнього компонента, дорівнює 100 (100%).

Екзаменаційна оцінка складається з суми балів, які набрав здобувач за кожний модуль. Відповідність оцінок за різними системами (100-бальна система, ECTS, 4-бальна національна система) наведено в таблиці:

Шкала оцінювання:

Національна	Відсоток	Шкала ECTS
відмінно	90 – 100%	A – відмінно – відмінне виконання роботи з незначною кількістю помилок
добре	83 – 89%	B – дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками
добре	75 – 82%	C – добре – загалом правильна робота з кількома грубими помилками
задовільно	63 – 74%	D задовільно – посередньо, зі значною кількістю недоліків
задовільно	50 – 62%	E достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії оцінки

незадовільно	21 – 49%	FX незадовільно – для одержання кредиту потрібне деяке доопрацювання
незадовільно	0 – 20%	F незадовільно – здобувач вищої освіти має відвідати факультативні заняття для повторного оцінювання освітнього компонента

Вважається що студент опанував освітній компонент у разі якщо набрав більше 50% балів.

У разі, якщо здобувач вищої освіти вважає оцінку за екзамен або залік необ'єктивною, він може подати звернення про оскарження результатів оцінювання відповідно до затвердженої процедури (http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_10_protos_zabezp_yakist_osvita_2020.pdf).

Здобувачі вищої освіти, які отримали семестрову оцінку з освітнього компонента від 0 до 49 балів, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

Здобувачі вищої освіти, які одержали від 21 до 49 балів, після належної самостійної підготовки мають право перескласти іспит або залік. Порядок перескладання регламентує Процедура перескладання освітнього компонента http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/2_2_protos_zabezp_yakist_osvita.pdf

Здобувачі вищої освіти, які набрали від 0 до 20 балів, мають право ліквідувати академічну заборгованість після відвідування ними факультативних занять з метою їх повторного оцінювання за даним освітнім компонентом. Порядок перескладання регламентує Процедура проведення факультативних занять для повторного оцінювання освітнього компонента http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/2_3_protos_zabezp_yakist_osvita_2020.pdf

Список рекомендованої навчальної літератури. Основна навчальна література

1. Бойченко С. В. Екологічна освіта – основа сталого розвитку суспільства / С. В. Бойченко, Т. В. Саєнко. – К.: Університет «Україна», 2013. – 502 с.
2. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях: науково-методичний посібник для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. – Херсон: Грінь Д.С., 2015. – 228 с.
3. Висоцька О. Є. Освіта для сталого розвитку [Текст]: науково-методичний посібник / О. Є. Висоцька. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2011. – 200 с.
4. Гашенко І.О., Гусєва Н.М., Корж О.П., Савіч І.О. Формування екологічної культури як багатоаспектний процес розвитку і саморозвитку особистості учнів. Науково-методичний посібник. – Запоріжжя: ОППО, 2012. – 85 с.
5. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Экологическая педагогика и психология. – Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс», 1996. – 480 с.
6. Добровольський В. В. Екологічні знання / В. В. Добровольський. – Київ: Професіонал, 2014. – 299 с
7. Ісаєнко В.М., Рідей Н.М., Навроцька Д.В., Уліщенко А.Б. Синергетична педагогіка Навчально-методичний посібник. – 2019.
8. Концепція екологічної освіти України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2002. – № 7.

9. Компетентнісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія / [Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л.М. Дяченко, Н.О. Постригач, Л.П. Пуховська, О.В. Сулима]. - Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
10. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002 р. № 33
11. Освітні технології / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К., 2001. – 256 с
12. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2007. – 144 с.
13. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
14. Теорія і практика екологічної освіти : навч. посіб. для студентів денної форми навчання, за напрямом підготовки: 101 «Екологія» / уклад.: М. М. Дяченко-Богун, В. В. Оніпко, В. І. Іщенко.– Полтава, 2019. – 85 с.

Додаткова література

1. Агейкіна Р.В. Екологічне виховання: досвід організації. Виховна робота в школі. 2005. Січ. (№ 1). С. 28-29.
2. Баклицька Т.В. Робота шкільної бібліотеки з екологічного виховання . Шкільний світ. 2001. Трав. (№ 18). С. 7
3. Губська О.П. Система екологічних цінностей як смисловизначальна частина екологічного світогляду особистості. Ціннісні пріоритети освіти у ХХ столітті. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Частина 4. – Луганськ, 2003. – С. 60–69.
4. Екологічні стежки України. Живи, Земле! Методичні матеріали / Під ред. В.В.Вербицького. – К., СМП «АВЕРС», 2003 – 196 с.
5. Еколого-натуралістична творчість: Науково-методичний вісник / За ред. В.В.Вербицького. – К., УДЕНЦ, 1998 – 126 с.
6. Кизенко В.І. Особливості застосування методів навчання на факультативних заняттях // Біологія і хімія в школі. – 2002. - № 5. – с.6-13.
7. Лук'янова Л.Б. Екологічна компетентність майбутніх фахівців: навч.- метод. посібник. / Л.Б. Лук'янова, О.В. Гуренкова. –К.-Ніжин: ПП Лисенко, 2008.–243 с.
8. Мацай Н.Ю., Губська О.П. Особливості екологічної освіти для сталого розвитку в закладах вищої освіти // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, № 6 (320) червень 2018, Частина I, с. 173-178.
9. Мацай Н. Ю., Губська О. П. Особливості формування екологічних цінностей в системі сучасної вищої освіти // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. - 2015. - № 2 Ч.1 (291), квітень. - С. 198-205
10. Основи еколого-натуралістичної освіти: Науково-методичний посібник / За заг. ред. В.В.Вербицького. – К., 2005. - 490 с.
11. Павлик Н. П. Зарубіжний досвід організації неформальної освіти / Н. П. Павлик //Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гогля, 2016. - №1. – 303 с. – С. 264-273.

12. Позашкільна освіта в Україні: Нормативно-правові акти/ М-во освіти і науки України. Нац. еколого- натураліст. центр учнівської молоді. – К.: НЕНЦ, 2002. – 304с
13. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів, Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
14. Формування екологічної компетентності школярів: наук.-метод. Посібник / [Н.А.Пустовіт, О.Л.Пруцакова, Л.Д.Руденко, О.О.Колонькова]. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.menr.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства екології України.
2. <http://www.ecoleague.net> – сайт Всеукраїнської екологічної ліги
3. <http://do.luguniv.edu.ua/course/index.php?categoryid=124> - Освітній портал ЛНУ імені Тараса Шевченка – Digital Office
4. <https://necu.org.ua> – сайт Національного екологічного центру України
5. <http://ecoethics.ru> – сайт Київського еколого-культурного центру
6. Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні. – [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://www.ecoosvita.org.ua>.
7. Освіта для сталого розвитку (ОСР): розвиток концепції в рамках процесу «Довкілля для Європи» та основні досягнення в Україні. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ecoosvita.org.ua/storinka-knygy/osvita-dlyastalogo-rozvytku>
8. Про концепцію екологічної освіти в Україні – [Електронний ресурс] –Режим доступу: <http://consultant.parus.ua/?doc=01E1O32CC0>
9. Про Національну стратегію розвитку освіти України на період до 2021 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
10. Цілі сталого розвитку та їх адаптація для України (історія, базові документи, принципи, пріоритети): <http://www.sd4ua.org/shho-take-stalij-rozvitok/>